Bo Nordling:

MÅLARMÄSTARENS SEMESTER

Året är 1948. Nu på våren håller målaremästare Paul Nordling på med målningsarbeten i ett flerfamiljshus på Kvarnberget i stan. Han har just spänt ett nytt papptak i vardagsrummet. När den väl fuktade pappen, som haft tydliga "bukar" torkar efterhand, spänns den upp till en plan takyta som sedan ska målas efter konstens alla regler.

Det knackar på dörren och in kommer fastighetsägaren, disponenten Einar Bonnevier. Han hälsar och kastar beundrande blickar mot det plana papptaket. Efter en stunds prat om resterande arbeten i lägenheten kommer disponenten fram till den egentliga anledningen till besöket.

Han berättar att han tillhör en förening som äger ett äkta fyrhus med fyrtorn och allt längst ut på Hammarön. Nu är det tydligen så, att fyrtornet behöver skrapas och målas. Disponenten förhör sig om målaremästarens planer för familjens görande och låtanden "under semestern", underförstått någon gång under perioden juni-juli.

Målaremästaren, som aldrig haft möjlighet att ta semester under den tid som är som den allra lämpligaste ur målningssynpunkt, meddelar att familjen inte när sådana planer.

"Men skulle inte målaremästaren kunna ta semester en vecka eller två, ta familjen med ut till fyren på Hammaröns sydspets och bo där. Så kanske målaremästaren under tiden skulle kunna ge fyrtornet den målningsbehandlig som det är i synnerligt behov av ??" Det var, förutom ersättning för färg m.m., uppenbarligen den lön som skulle utgå för mödan.

Målaremästaren lägger pannan i djupa veck när han funderar över hur familjen skulle ställa sig till ett sådant förslag…och till anskaffandet av och tillredningen av målarfärg…och hur ska vi ta oss dit ut och hem…och hur ska Margit få hem nödiga livsmedel …vi hade ju ingen bil…

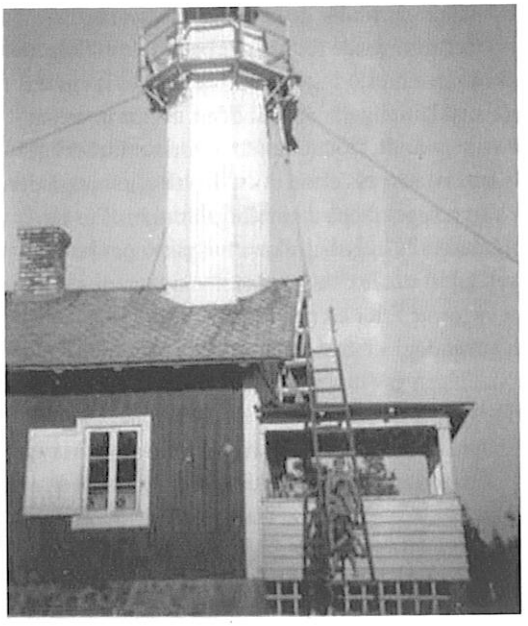

Nåja, det går ju buss ut till allmän vägs ände i Takene…det finns en affär i Svenshult kunde disponenten förtälja... mjölk ägg och grönsaker kunde man säkert köpa av lantbrukaren Andersson och vid Holméns handelsträdgård. Och den vita linoljefärgen, den hade så här efter kriget inte varit så lätt att skaffa fram, om det inte hade varit så att den tillfrågade hade ett rejält förråd av linolja i sin ägo...

Världskriget hade nyss tagit slut; ransonering av en hel del varor, däribland linolja, gällde fortfarande. Så det hörde till rutinerna att, när målarmästaren under den här tiden var i behov av linolja för att kunna blanda till färg för olika objekt, fick göra en kalkyl över närmaste tidens behov, åka in till rådhuset och sammanträffa med stadsarkitekten Olle Lagergren och redogöra för behovet. Om den föreslagna mängden verkade rimlig skrev stadsarkitekten ut en rekvisition. Målaremästaren hade Bäckmans färg på Västra Torggatan som leverantör, och dit gick han med sin rekvisition av 20,0 liter linolja. Den skulle levereras till målareverkstaden på Norrstrand. Så skedde också, men i stället för 20,0 liter stod en dag ett plåtfat med 200 liter av bästa kvalitet på gården! En liten felleverans skulle man kunna säga som naturligtvis inte reklamerades. Och fakturan för leveransen betalades promt. Så målaremästaren Nordling behövde aldrig tacka nej till något uppdrag på grund av brist på linolja.

Efter vederbörligt samråd med hustrun kunde därför målaremästaren tacka ja till erbjudandet att bo ute vid fyren ett par veckor och som motprestation ge fyrtornet en välbehövlig målningsbehandling.

Sagt och gjort. "Semestern" närmade sig, barnen hade avslutat skolarbetet för den här terminen, och hela familjen såg med spänning fram emot dagen när färden ut till ön och fyren, där vi skulle husera ett tag framöver, skulle äga rum. Familjen hade samlat ihop nödvändig utrustning för att på ett anständigt sätt kunna leva därute, allt nedpackat i stora och stadiga pappkartonger märkta med "SOCKERBOLAGET".

Rekvisita för måleriarbetenas bedrivande hade en egen kartong. Allt lastades ombord på den röda NKLJ-bussen (med silverfärgat tak) som bar skylten TAKENE. Två stabila cyklar med ballongdäck hängdes upp på för ändamålet avsedd plats "där fram". Medföljande resenärer i bussen var bland andra: målaremästaren själv (42), hustrun Margit (38), sönerna Owe (9) och Bo (7) och dottern Barbro (4).

Vid vändplatsen där allmänna vägen tar slut steg sällskapet av bussen. Där stod lantbrukaren Andersson och väntade med häst och kärra för att skjutsa sällskapet och packningen ut till fyren. Disponenten Bonnevier hade ordnat med transporten och det var fint att få skjuts ut på gummihjulskärra i stället för att gå och bära, och att få en bra vägvisare; ingen i familjen hade ju varit på platsen tidigare! Det ljusnar mellan träden och så... där framme i motljuset dök målet upp: FYREN.

Bo berättar vidare: Vi som normalt bara fick hålla tillgodo med bad och fiske i Sundstatjärn blev naturligtvis imponerade av fyren med uthus och tun, utsikten och Vänerns vågor. Här skulle badas och fiskas! Vi flyttade in. Sängar och madrasser fanns tillgängliga; vårt gemensamma sovrum blev direkt under takåsarna på vinden. Spökar det här månntro? Mamma besiktigade det spartanskt inredda och utrustade köket och vi hjälptes åt att fylla hyllorna i stenkällaren med det som behövde kylas något. Vedförrådet inspekterades och vedlåren fylldes med finhuggen spisved, så här års skulle vi ju inte behöva elda i kakelugnen eller vedspisen för värmens skull, men kanske det skulle kunna gräddas bullar och en och annan sockerkaka i den svarta spisen. Men potatiskokning och korvstekning fick nog ske på det medhavda fotogenköket, det som man tänder med rödsprit från en liten kanna med krokigt påfyllningsrör, för att hetta upp förgasarmunstycket.

Vatten till matlagning och disk var en prioriterad arbetsuppgift för var och en av oss, och nu var det dags att bära in några hinkar. Mot stranden! Vattenhinkarna fylldes med klart vänervatten och bars upp till köket. Tillbaka till stranden! Där låg ju en flatbottnad eka uppdragen på betryggande avstånd från de skummande vågorna. Vi kunde genast se att den var otät. Genom stora springor kunde vi se uddens klippor av gedigen gnejs. Men pappa sa att den där ska vi nog få tät ganska enkelt. Men först fanns viktigare saker att få ordning på.

Det var naturligtvis spännande att gå på upptäcksfärd i fyrplatsens alla byggnader. Och allra mest spännande var det förstås att kila uppför den trånga och vindlande trappan upp till tornets översta plan. Det killade ordentligt i magen när vi tittade ner från vår höga position, och tänk så stor sjön är! Snart nog blev det dags att krypa till kojs, och det var kanske inte så lätt att koppla bort alla intryck som vi fått oss till del under dagen.

Ny dag och ny blå himmel. Pappa inspekterade renoveringsobjektet. Hur ska jag nå alla ytor på ett praktiskt sätt tro? Jo, men det finns ju långa stegar där i västra boden. Om jag hänger upp en av de längsta i plattformen där uppe så kan jag arbeta från den kanske...

Jodå, metoden provades och godkändes både av pappa och mamma. Arbetena påbörjades så smått. Det var spännande att se pappa arbeta hängande under plattformsplankorna högt där uppe! *(se bild sid. 99)* Det marigaste var väl att åstadkomma motkraft när tornets panel skrapades. Men det problemet övervanns också.

Vi ungar drog oss ner mot vattnet med mamma i täten Vi skulle naturligtvis bada. Men se där! Något rörde sig bland stenarna! En huggorm! Familjens överhuvud tillkallades, han kom utrustad med lämpliga vapen (en kratta och en hammare). Snart hade fridstöraren förpassats till de sälla jaktmarkerna. Det skulle visa sig att den fick sällskap med ett större antal släktingar under de närmaste veckorna.

Vi ungar undrade förstås när pappa skulle kunna få ekan tät och i sjödugligt skick. Jodå, det fanns en burk med lämplig tjära i vedboden. Pappa penslade bottnen utvändigt, och när tjäran torkat tillräckligt i solvärmen sjösattes ekan, d.v.s. den flöt ju inte, så den kom att tryggt vila på den steniga bottnen. För att den inte skulle ligga och skava i vågskvalpet lastade vi i ett antal större och mindre stenar som motkraft mot vågorna. Efter ett par dagar i vattnet var den tät och användbar till bad, lek och nytta.

Matlusten var stor och vårt medhavda livsmedelsförråd räckte inte länge utan behövde fyllas på. Det var några kilometer till affären, men mamma Margit tog på morgonen cykeln för en liten inköpsrunda. På hemvägen fylldes packlådan på med ägg och grönsaker och flaskan med den feta mjölken hängdes på styret. Det var en sån där fantastiskt fin högsom-

mardag och så småningom var middagsmaten färdig och vi fick bänka oss runt matbordet. Snart stod det klart att yngste sonen behövde gå på dass som det heter. Han satt där på fjölet och nästan filosoferade en stund, då han hörde ett obekant ljud under sittbrädorna. Efter en snabb titt kunde han konstatera, att på bjälken strax under sittbrädorna låg.... en huggorm! Om den hade sett en liten kompis in spe är det ingen som vet. Vad man dock med säkerhet vet, är att gossen kom utrusande på gårdstunet med byxorna nere och skrek i högan sky, vilket föranledde fadern att rusa till och att med någon kniptång göra slut på den ovälkomne gästen.

Sen kunde familjen fortsätta måltiden i lugn och ro. Men utrymmet under fjölet inspekterades efter denna händelse före varje sittning (och görs än idag av vissa besökare). Det kan tilläggas att fadern blev så skicklig på att "ta" huggormar att han före likvideringen tog ormen i rumpan och lät den sedan dingla fritt i luften, väl medveten om att den inte skulle orka ta sig upp och hugga angriparens hand. Det tyckte vi var omättligt modigt gjort!

Måleriarbetena fortskred planenligt, det är outforskat hur sommarvädret var men enligt svaga minnesnoteringar var det nog sol mest hela tiden. Han hade räknat ut det bra, målaremästaren, det var en hyggligt användbar arbetsplats han hade åstadkommit tyckte han. Efter skrapning av panelen fick den rejäl grundstrykning och sedan ett par lager härligt tjock färdigstrykningsfärg. Men det var inte bara fyrtornet som fick ny färg. Den fina sommaren resulterade i att vi alla fick bruna ben och ryggar.

Några gånger fick vi besök av medlemmar i fyrföreningen. En som vi kommer ihåg mycket väl var Per Stolpe, lektor i bl.a. biologi på läroverket i stan. Han berättade om biologiska sällsamheter där ute på sydspetsen och tog oss med på vandring mot fastlandet. På den tiden fanns ingen spång, så att det var till att gå på den kullerstensatta stigen in mot land. Torra somrar som denna kunde man ta sig torrskodd över löten, andra tider måste man förmodligen vada eller nyttja den flatbottnade ekan. Nu var det torrt och fint och vi kunde botanisera tillsammans med vår ciceron, mycket intressant. Särskilt minns vi "den köttätande växten" sileshår, som förekom rikligt vid stigen.

Från djurriket infann sig på tomten inte bara huggormar. Nej, varje morgon kunde vi beskåda en präktig harpalt på klipporna där vi nu har vår nya flaggstång. Farbror Yngve som gästade oss under några dagar var särskilt intresserad av harpalten. Han hade sett en stor håv på ett långt skaft i ett av uthusen. "Det vore allt gott med en harstek någon dag" sade han. Varje morgon låg farbror Yngve på lurpass bakom nordöstra husknuten och gjorde sedan utfall mot den hägrande harsteken. Men naturligtvis var haren i säkerhet långt innan anfallaren kommit fram. Men vi som såg föreställningarna hade omättligt roligt.

Farbror Yngve var tyngd av rökandets last. En dag när nämnde farbroder och Owe hade en gemensam pratstund vid stranden frågade Owe om han inte kunde få en cigarrett så att han också kunde få njuta av den tjocka, vita röken. Nej det är inte tillrådligt för unga pojkar fick han till svar, men efter ett antal avslag sa i alla den tröttnande farbrodern: Ja, okey då, men då måste du röka upp hela cigarretten! Owe tände på och fyllde lungor med den farliga röken. Reaktionen lät inte vänta på sig. Efter några bloss uppstod kaos i den tunna pojkkroppen på alla de sätt, och det tog en god stund av eftermiddagen innan allmäntillståndet hade normaliserats. Efter den läxan har Owe inte dragit ett enda bloss!

Vi blev goda vänner med familjen Andersson, bondfamiljen som försåg oss med mjölk och ägg, och de kom ut till oss på besök någon gång. De tyckte att det var bra med en målare i trakten och passade på att beställa målning av köket. Det arbetet skulle påbörjas när arbetena på fyrtornet var klart. Och efter en tid kunde slutbesiktning av tornet ske i närvaro av några intresserade fyrvaktare. De var mycket nöjda med resultatet vilket också pappa var.

Så kom då turen till familjen Anderssons kök. Medan pappa ägnade sig åt arbetena där hade vi ytterligare härliga dagar med bad och fiske. Några leksaker hade vi inte kunnat ta med oss dit ut, men pappa var händig och tillverkade varsin pilbåge och bössa av trä till oss pojkar så att vi kunde leka vilda västern på ett trovärdigt sätt. Mamma och lillasyster fann också sysselsättning med mera flickaktiga lekar. Några kvällar när vinden hade mojnat kunde vi ta ekan och ro med svirvel och lyckades faktiskt lura upp lite middagsmat ur sjön.

När Anderssons kök väl var skinande vitt kunde de inte undvika att lägga märke till att hallen in till vardagsrummet var i behov av en uppfräschning det också. Så fick det bli. Och när hallen var klar var det ju lika bra att tapetsera vardagsrummet också!

Det oundvikliga kom till slut: Hemfärd stod på dagordningen. Det var minsann med sorg i hjärtat som vi lastade vårt tillfälliga bohag, kassar och annat upp på hästkärran för färd mot busshållplatsen. Snart var vi vid busscentralen i stan och då var det inte långt kvar till hemmet och den hemvanda och trygga vardagen på Norrstrand.

Den fina sommaren glömmer vi aldrig!